

International solidaritet og kampen mod virksomheders straffrihed

Refleksioner fra Latinamerika over COVID-19 og virksomheders overtrædelse af menneskerettighederne og kollektive rettigheder

International solidaritet og kampen mod virksomheders straffrihed

Forfatter: Danilo Urrea, ATALC – Amigos de la Tierra America Latina y el Caribe

Nationale undersøgelser:

Haití Survie Amigos de la Tierra Haití
COECOCEIBA Amigos de la Tierra Costa Rica
CESTA Amigos Tierra El Salvador
Amigos da Tierra Brasil/ AT Brasil

Forside og layout: Equipo Maíz, El Salvador

Forsidefoto: CESTA Amigos de la Tierra El Salvador

Fotos: ATALC

Oversættelse og redigering: Emil Weis Brix, Nanna Langevad Clifforth og Ingvild Trædal Haukeland

Originaltitel: Solidaridad internacionalista y lucha frente al poder transnacional

Publiceret i februar 2022

ISBN 978-87-93536-87-9

Udgivet af NOAHs forlag, august 2022 som internetpublikation

Udgivelsen er støttet af CISU

Publikationen må gerne citeres – med kildeangivelse. Publikationen bør citeres på følgende måde:
NOAH 2022. International solidaritet og kampen mod virksomheders straffrihed.

Kopiering fra denne publikation må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen

Forfatterne kan kontaktes via NOAHs sekretariat

Miljøbevægelsen NOAH Friends of the Earth Denmark
Sekretariatet
Nørrebrogade 39
2200 København N
Telefon: 35 36 12 12
Giro: 5 56 00 39
E-mail: noah@noah.dk
Hjemmeside: www.noah.dk
Facebook: www.facebook.com/miljoeretfaerdighed
Twitter: [@noah.dk](https://twitter.com/noah.dk)

Publikationen kan downloades gratis fra NOAHs hjemmeside: www.noah.dk/materialer
Published in Denmark 2022

Indhold

1. Introduktion	4
1.1 En forståelse af kollektive rettigheder - menneskers rettigheder set fra et miljøretfærdighedsperspektiv	5
1.2 Hvorfor overhovedet se på menneskerettigheder med miljøbriller?	6
1.3 ATALC's vision om at reagere på rettighedskrænkelser	8
2. Neoliberalismens angreb på, og trusler mod, demokratiet, de kollektive rettigheder og menneskerettighederne under COVID-19-pandemien	9
2.1 Undtagelsestilstanden under COVID-19	9
2.2 Kriminalisering som en mekanisme for systematiske krænkelser og magtmisbrug	12
2.3 De multinationale selskaber, kriminel praksis og straffrihedens arkitektur	14
2.4 Statskup, militarisering, land grabbing og tvangsforflyttelser	15
3. Krænkelser af kollektive rettigheder og menneskerettigheder i regionen	18
3.1 El Salvador	19
3.2 Brasilien	24
3.3 Costa Rica	48
3.4 Haiti	
4. Reaktioner fra befolkningerne og deres sociale bevægelser	31
4.1 Vigtigheden af sociale og politiske bevægelser	35
4.2 Den kontinentale platform for demokrati og mod neoliberalisme som en politisk aktør, der præsenterer et folkets modsvar	40
	40
5. International solidaritet til forsvar for folkenes suverænitet	
5.1 Refleksioner over FoEI's internationale solidaritetssystem og ATALC og allierede bevægelers rolle	42
5.1.1 Den permanente politiske dannelsesproces er uundværlig	44
5.1.2 Dokumentation og analyse baseret på kategorier inden for miljøretfærdighed	45
5.1.3 Forebyggelse som respons	46
5.1.4 Ledsagelse og opfølgning under og efter risiko- og sårbarhedssituationer	46
	47

1

Introduktion

I dette studie undersøger vi definitionen af kollektive rettigheder, og hvordan de hænger sammen med forsvaret af menneskerettigheder set gennem et miljøretfærdighedsperspektiv.

Friends of the Earth Latin America and the Caribbean (ATALC) tror på, at miljøretfærdighed må indebære kampen for alt livs værdighed set fra miljømæssige, sociale, økonomiske og ligestillingsperspektiver. At opnå denne form for retfærdighed indebærer en politisk modstand mod de kapitalistiske aktører, som beriger sig selv ved systematisk at undergrave hårdt tilkæmpede rettigheder. Rettigheder undergraves gennem miljøretfærdigheder som land grabbing, ødelæggelse af territorier, privatisering, vareliggørelse og finansialisering af vand. De undergraves yderligere gennem stigmatisering, forfølgelse, anholdelser og mord på mennesker, som repræsenterer kollektive kampe for rettighed, land og selvbestemmelse.

ATALC mener, at international solidaritet, som den kommer til udtryk gennem politisk handling og mobilisering, er et nødvendig modsvar på de brutale angreb på retten til mad, vand og sundhed, der sker i regionen i dag. Overgrebene bliver forstærket af magtkoncentrationen hos de multinationale virksomheder, nationale eliter og regeringer styret af neoliberalismen. I denne publikation diskuterer vi, hvilken slags solidaritet vi vil skabe og praktisere i konteksten af COVID-19-pandemien. Gennem pandemien blev de transnationale virksomheders kontrol af territorier og offentlige politikker styrket i Latinamerika gennem den undtagelsestilstand, som den globale sundhedskrise bragte med sig.

---

¹ Dette dokument er en del af samarbejdet mellem ATALC og NOAA/FoE Danmark. Det bygger på historiske dokumenter og publikationer produceret af ATALC og Friends of the Earth International (FoEI) samt på det arbejde, der er udført af CESTA/FoE El Salvador, Friends of the Earth Brasilien, COECOceiba/FoE Costa Rica og Haiti Survie/FoE Haiti inden for samarbejdet. Danilo Urrea er ATALC's regionale facilitator og Focal Point for FoEI's Internationalist Solidarity System (ISS).

COVID-19-pandemien er et udtryk for en systemisk krise, og pandemiens konsekvenser, samt dens håndtering, viser, at neoliberalismen ikke er gangbar, og at dens doktriner og handlinger går imod det at have omsorg for livet.

I publikationen beskriver vi de modsvar, som folk, deres organisationer og bevægelser har udarbejdet sammen i et mangfoldigt fællesskab gennem tillid og strategisk planlægning. Denne folkelige modstand kommer blandt andet til udtryk i Continental Platform for Democracy and Against Neoliberalism, der er et netværk af forskellige sociale bevægelser, der arbejder for demokratisk deltagelse og mod udvidelsen af neoliberale politikker i regionen (se afsnit 4.2).

1.1 En forståelse af kollektive rettigheder - menneskers rettigheder set fra et miljøretfærdighedsperspektiv

En diskussion af menneskerettigheder og kollektive rettigheder må tage udgangspunkt i, hvordan disse er blevet overtrådt den seneste tid. Man må tage udgangspunkt i årsagerne, aktørerne og konsekvenserne af de systematiske angreb på rettigheder udført i konteksten af systemiske kriser med rod i neoliberalismen.

På linje med Friends of the Earth International's vision om at være en føderation af organisationer, som kæmper for retfærdighed på tværs af en række kategorier, mener ATALC, at

"Menneskerettighedsbegreberne bør være placeret inden for den levede erfaring, som den kommer til udtryk gennem den politiske økonomi for produktion og social reproduktion i samfundet og naturen. Menneskerettighedskoncepter skal tage hensyn til eksisterende modsætninger og kræfter i og mellem samfund, der gør krænkelse af menneskers rettigheder usynlige, såsom klassekonflikter, patriarkatet, sexismen, racisme, social diskrimination og udelukkelse og neokolonialisme"².

Derfor er det vigtigt, at grundlaget for et forsvar af rettigheder har opmærksomheden rettet mod kapitalakkumuleringen og den medfølgende undertrykkelse. Sociale bevægelser, særligt de feministiske bevægelser, har spillet en vigtig rolle i at artikulere

---

² Friends of the Earth International's konceptuelle ramme: In Defence of Peoples' Collective Rights and Defenders of Territories, Desember 2017.

behovet for systemforandring og for at være med til at nedbryde et system, som dræber, fængsler, umyndiggør, truer og ødelægger livsgrundlaget for dem, der er imod kapitalismens fanatiske drift mod profit og akkumulering. Derfor må kampen for miljøretfærdighed være kampen mod overgreb på folks rettigheder, som retten til land, sund mad, vand, selvbestemmelse og vedligeholdelsen af traditionel levevis. Miljøretfærdighed må være et forsvar af enkeltpersoners menneskerettigheder, når de kæmper for at forsvare det ovenstående.

1.2 Hvorfor overhovedet se på menneskerettigheder med miljøbriller?

Nutiden er kendetegnet ved uretfærdighed og vold mod arbejderklassen og folkelige, politiske bevægelser. I denne kontekst oplever vi en retsliggørelse af politik – det vil sige en større afhængighed af domstolene for at løse moralske og politiske konflikter. Dette fænomen gør sig gældende i skandaløse processer, hvor retssystemets institutioner forhindrer politisk handling. Et eksempel var fængslingen af Brasiliens tidligere præsident, Luiz Inacio Lula Da Silva, med det formål at smadre hans politiske ambitioner. At love er det eneste værktøj til at modsvare krænkelsen af rettigheder viser, at den dømmende magt har forrang. Dette har rødder i skabelsen af international lov og udspringer af Francisco de Vitoria's bidrag til feltet .

Lovgivningen og dem, der håndhæver den på en ortodoks måde, behandler menneskerettighedskrænkelser ud fra en individualisering af de personer, der lider under dem. Fra dette udgangspunkt udvikles metodologier, som søger at placere ansvaret for en given krænkelse, men uden at tage hensyn til den politiske kontekst, krænkelsen indgår i. De ignorerer også sociale handlingers kollektive side, noget, der giver anledning til vold mod mennesker, som repræsenterer kollektive, ikke individuelle, rettigheder og kampe.

---

³ For mere information om konceptet, se Francisco Vitoria's doktriner om retfærdig krig, for eksempel: *Relectio de iure belli o Paz dinámica*: Escuela Española de la Paz: Primera generación, 1526-1560. Consejo Superior de Investigaciones Científicas,

I modsætning til den reduktionistiske tilgang, som anvendes af flere menneskerettigheds fortalere, indeholder vores forslag en forståelse af krænkelsen af kollektive rettigheder, menneskers rettigheder, som noget, der er direkte relateret til temaer inden for miljøretfærdighed: Krænkelsen af miljømæssige og territoriale rettigheder. Specifikt er der tale om kollektive handlinger for at forsvare suveræniteten og fælled, som har ledt til voldshandlinger, fængslinger, stigmatisering med mere. Dette er åbenlyse krænkelser af menneskerettighederne mod politiske aktører, som repræsenterer kollektive kampe. Vi har set, hvordan vold (de facto, politisk og institutionelt) bliver brugt til at intimidere organiserede civilsamfundsgrupper og ultimativt få dem til at lade deres krav bortfalde. Disse former for vold bruges til at intimidere folkelige bevægelser, så de holder sig fra at organisere sig og udøve selvbestemmelse over for eksempel naturressourcer.

1.3 ATALC's vision om at reagere på rettighedskrænkelser

ATALC identificerede således behovet for at konfrontere krænkelser af rettighederne med en sammenslutning af folk på lokalt, nationalt, regionalt og internationalt plan. Dette indebærer solidaritet som en konkret handling for at opnå en aktiv og radikal internationalisme, der er forpligtet til at tage sig af selve livet, i permanent alarmberedskab og effektivt koordineret - med henblik på at opnå retfærdighed i alle dens dimensioner. Det er ikke kun et spørgsmål om at analysere krænkelser og identificere de aktører, der er ansvarlige for dem og gennemfører dem. For at forebygge krænkelser er vi nødt til at tage handling kollektivt for at reagere, bringe de ansvarlige for retten og gøre en ende på den stadig mere udbredte straffrihed.

Neoliberalismens angreb på, og trusler mod, demokratiet, de kollektive rettigheder og menneskerettighederne under COVID-19-pandemien

2.1 Undtagelsestilstanden under COVID-19

COVID-19-pandemien skabte en global sundhedskrise, der blev fremkaldt af kapitalismens neoliberale fase og konsekvenserne af dens produktions- og forbrugsmodel. Svarene fra højrefløjen tog form af strukturtilpasningspolitikker uden nogen form for støtte til mennesker, der døde af sult, fordi de ikke kunne arbejde på grund af karantæne reglerne. Kvinder blev naturligvis i højere grad udnyttet og udsat for vold og mistede retten til vigtige, offentlige ydelser og uddannelse til deres børn.

I mange lande, der er styret af højrefløjen, blev der indført forskellige former for undtagelsestilstand. De er blevet anvendt på forskellige tidspunkter i den moderne historie og er blevet indført af suveræne magthavere (præsidenter og de udøvende magter, der er udviklet i den moderne stat) på grundlag af de privilegier, som de har fået tildelt ved lov, og som er nedfældet i nationale grundlove og specifik lovgivning. Gennem undtagelsestilstanden er mennesket konsekvent underlagt retten til døden og den magt over livet, som suveræne magthavere, der har lovlig beføjelse til at anvende en sådan erklæring, udøver.

Foto: Amigos da Terra Brasil/FoE Brasil

Gennem den midlertidige ophævelse af retsstaten bruger magthavere den juridiske sfære som et værktøj til at ophæve den retsorden, der er etableret i den herskende politiske model (i de nationale grundlove). Dette giver magthaverne mulighed for at udstede nye dekretter - som for eksempel de dekretter, der udstedes i forbindelse med erklærede økonomiske, sundhedsmæssige og miljømæssige nødsituationer - som er gyldige i den juridiske sfære. De er dog fra det øjeblik legitimeret som unikke beslutninger, truffet af den udøvende magt og beskyttet af undtagelsestilstanden⁴.

I de lande, der erklærede undtagelsestilstand, omfattede de udstedte dekretter fuldstændige eller delvise begrænsninger af bevægelsesfriheden samt sociale, økonomiske og miljømæssige nødsituationer. En detaljeret analyse af den pakke af restriktioner, der er gennemført i lande, hvor højrefløjen har udøvende og parlamentarisk kontrol, viser en omfordeling af retslige beføjelser, som er afgørende for reguleringen og garantien af grundlæggende rettigheder. Eksempelvis muliggjorde nøddekreterne massefyringer, de facto-arbejdsreformer, ændringer i reglerne vedrørende fjernarbejde, der favoriserede platformøkonomien, som kontrolleres af gigantiske multinationale aktører, samt en række reformer, der berørte arbejdernes grundlæggende rettigheder⁵.

⁴ For videre læsning om det at suspendere retsstyre og at den udøvende magt (præsidenten) skaber love, se: Agamben, Giorgio. Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life. Stanford University Press. 1998.

⁵ Du kan finde en detaljeret analyse af konsekvenserne i: Trade Union Confederation of the Americas' (TUCA) Labor Observatory of the Americas: Derechos Laborales en las Américas: tendencias generales desde el inicio de la pandemia. Hentet 29 September 2021. <https://csa-csi.org/wp-content/uploads/2020/10/Boletin-1-ES.pdf>

I lande som Colombia banede undtagelsestilstanden vejen for højreekstreme kræfter til systematisk at myrde og massakrere. I 2020 blev der dokumenteret 91 massakrer, hvor 381 personer mistede livet⁶. I Honduras blev fire medlemmer af Garifuna-samfundet i Triunfo de la Cruz kidnappet af bevæbnede mænd iført uniformer fra det nationale politi. Det skete i en postpandemisk kontekst, hvor volden imod dem, der forsvarer deres territorium, er steget⁷.

I andre tilfælde har undtagelsestilstanden muliggjort yderligere national eller regional gældsætning *”på grund af politiske betingelser knyttet til lånene, herunder nedskæringer i offentlige ydelser og det sociale sikkerhedsnet, privatisering og strenge spareprogrammer, der også har forårsaget lige så stor skade, hvis ikke større skade, som gældsætningen. Dette har særligt ramt kvinder, oprindelige folk samt de fattigste mennesker og samfund. Disse forhold har forværret sociale konflikter, medført kriminalisering af fattigdom samt militarisering og undertrykkelse.”*⁸

Generelt giver undtagelsestilstandene magthaverne mulighed for at definere liv og død for arbejderklassen og derfor de millioner af mennesker, som udsætter sig selv for forskellige risici for at opretholde den kapitalistiske akkumulation baseret på produktion og forbrug. Den nuværende undtagelsestilstand kan opretholde de samme former for kontrol som på andre tidspunkter i historien, men den er ikke afhængig af de samme magtteknologier eller biologiske trusler. I fremtidige analyser, der går længere end denne udgivelse, vil det være nødvendigt at dykke yderligere ned i, hvordan neoliberalismens mekanismer og magtanvendelse er trængt ind i folks biologiske liv - begyndende med COVID-19-pandemien - via fortællinger, der har udnyttet frygt og indespærring (frivillig eller obligatorisk), som tvang for at nedbryde og tilbagevise folkelige opstande.

En analyse af regeringernes narrativer giver en dybere forståelse af de anvendte magtteknologier. Desuden vil en analyse af den politiske diskurs i den periode, hvor undtagelsestilstandene var på sit højeste, give en forståelse, der rækker ud over det, vi hidtil har vidst om brugen af diskurser som et redskab til biologisk og politisk kontrol. Man kan ikke benægte den objektive eksistens af en sygdom, der koster tusindvis af

⁶ Forero, Lyda og Urrea, Danilo. Colombia's popular uprisings: Background, political subjects, and perspectives towards the future. Publisert af TNI: <https://www.tni.org/en/article/colombias-popular-uprisings>. Statistik fra: <http://www.indepaz.org.co/informe-de-masacres-en-colombia-durante-el-2020-2021/>

⁷ For mere information, se: <https://www.foei.org/es/noticias/solidaridad-derechos-garifuna-honduras>

⁸ Citeret i: Nansen, Karin y Urrea, Danilo. Lo que está en juego en América Latina y el Caribe: perspectiva desde la justicia ambiental. 2020. Publicado en: www.atalc.org.

mennesker livet - hovedsageligt fattige, kvinder, sorte, indfødte og indvandrere. Vi vil imidlertid være tvunget til at stå til regnskab for de måder, hvorpå sygdommen er blevet brugt, til at tvinge folk til at være indespærret uden garanti for at deres rettigheder bliver overholdt. Derudover vil vi blive udfordret på at forklare, hvordan pandemien har lagt grundlaget for at eksperimentere med nye former for kapitalakkumulering gennem platformsøkonomien samt overvågningskapitalismen og dens nye former for akkumulation, der er en del af den digitale tidsalders teknologiske tsunami.

2.2 Kriminalisering som en mekanisme for systematiske krænkelser og magtmisbrug

En gennemgang af de krænkelser af kollektive rettigheder, der er sket i lande såsom Colombia, Honduras, Brasilien, Mexico, Costa Rica osv. viser, at der er tale om systematiske krænkelser. Der er tale om alvorlige krænkelser mod sociale organisationer og bevægelser, særligt når man tager hensyn til de metoder, tidspunkter og steder, hvor disse angreb finder sted. Krænkelser af retten til vand eller sunde fødevarer, samt drab, kvindedrab (femicide)⁹, mord, fængslinger, forfølgelser og andre grusomheder finder sted i sammenhænge, hvor multinationale virksomheder har interesse i eller udnytter befolkningens naturarv, og hvor folk organiserer sig og gør modstand i et forsøg på at forhindre ødelæggelsen af deres land.

Mordene på Berta Caceres, Bety Cariño, Mariano Abarca, Miguel Angel Pabon Pabon - blandt mange andre, der forsvarer deres territorium - og den nylige bortførelse af Garifuna-kammeraterne fra Triunfo de la Cruz samt de metoder, der anvendes til at begå disse brutale forbrydelser (som regel med lejemordere), viser også, at der er tale om systematiske strategier. Alle de nævnte personer, blandt de hundredvis af andre, som vi kunne nævne, var modstandere af dæmningsbyggeri, mineraludvinding eller andre mekanismer i den ekstraktivistiske model til mine-, energi-, og agroindustrien. De var også forsvarere af deres territorier og repræsenterede kollektiv modstand i deres samfund.

⁹ Oversætters note: Det originale dokument på spansk bruger både femicidio og feminicidio ("femicide" and "feminicide"), da de to begreber bruges på forskellige måder i forskellige lande i Latinamerika, nogle gange på grund af hvordan denne forbrydelse defineres i deres juridiske system. Gennem den danske oversættelse, har vi brugt ordet "kvindedrab".

Selv om de fleste af mordene fortsat er ustraffede, har retssager i nogle få tilfælde - som for eksempel sagen med Berta Cáceres - afsløret, at bagmændene bag forbrydelserne er personer med forbindelser til udvindingsprojekter. Desværre er det ikke kun krænkelse af befolkningernes rettigheder, der er systematiske, det er straffriheden også. De fleste sager bliver nemlig aldrig opklaret, og de præsenteres tit som isolerede hændelser, hvor aktivisterne fratages deres politiske status. Der appelleres til diskursive fejlslutninger som dem, der anvendes af den colombianske regering til at afvise massakrerne på sociale aktivister som "kollektive mord"¹⁰.

Foto: aquinoticias.mx

Kriminalisering er et andet vigtigt aspekt i den systematiske krænkelse af de kollektive rettigheder i Latinamerika. De mennesker, der organiserer sig for at forsvare territorier, oplever selv at blive angrebet på forskellige måder. Angrebene omfatter involvering af paramilitære grupper (private sikkerhedsgrupper og statskontrollerede agenter), som beskytter de multinationale selskabers interesser eller muliggør ekspropriationen af de områder, som selskaberne ønsker for at gennemføre deres projekter. De seneste begivenheder i Aguan-regionen i Honduras er et eksempel på dette forkastelige fænomen¹¹.

2.3 De multinationale selskaber, kriminel praksis og straffrihedens arkitektur

De transnationale selskabers straffrihed er blevet konsolideret gennem indførelse af regler, love og traktater, der muliggør privatisering, kommercialisering og finansialisering af naturen og offentlige ydelser. Det er også sket gennem virksomheders investeringer i territorier, med nationalstaternes medvirken, hvilket medfører, at der ikke vil være nogen retfærdighed eller erstatning for krænkelse af befolkningernes rettigheder. Den transnationale tilstedeværelse ledsages af politisk indflydelse, der beskytter multinationale selskabers interesser og deres kriminelle handlinger.

De multinationale selskabers magt ses i koncentrationen af produktionen, økonomiens finansialisering og den deraf følgende finansialisering af naturen og kontrollen med udviklingsbistanden. Her bruger de multinationale selskaber i specifikke sammenhænge deres politiske indflydelse til at gøre bistanden til en "modoprørsstrategi". Dette er for at angribe enhver stemme, der er i opposition til deres interesser, for at skabe en global forvaltning, der sikrer straffrihed. Dette er også for at indføre falske markedsløsninger, der sikrer kapitalakkumulation baseret på territorial kontrol og for at sikre de multinationale selskabers brede indflydelse på udformningen af den globale handel¹².

¹⁰ <https://www.dw.com/es/duque-en-colombia-no-hay-masacres-sino-homicidios-colectivos/a-54662098>

¹¹ <https://atalc.org/2021/12/29/grave-denuncia-de-campesinos-as-hondurenos-en-el-aguan/>

¹² For mere information og en analyse af dette (på spansk), se: Nansen, Karin and Urrea, Danilo. Lo que está en juego en América Latina y el Caribe: perspectiva desde la justicia ambiental. 2020. Publiceret af ATALC: https://atalc.org/wp-content/uploads/2021/03/DOC_ATALC_2021_EnJuego_FINAL.pdf.

2.4 Statskup, militarisering, land grabbing og tvangsforflyttelser

I løbet af de første årtier af det 21. århundrede har neoliberalismen og højreekstremistiske kræfter iværksat en række angreb på demokratiet i Latinamerika. Særligt har der fundet flere statskup sted, som var orkestreret af nationale reaktionære kræfter, der var allierede med sektorer i USA. Kupforsøgene i Haiti (2004), Honduras (2009), Paraguay (2012), Brasilien (2016) og Bolivia (2019) afslører den kriminelle praksis, som højrefløjen anvender for at tage magten mod folkets vilje og uden for de formelle mekanismer, der er etableret af de samme liberale demokratier, som neoliberalismen hævder at forsvare.

De multinationale selskabers interesser er også tydelige i forbindelse med kuppene, hvilket kan ses i Paraguay, Brasilien og Bolivia. Lande, der var af særlig interesse på grund af den naturarv, som de multinationale selskaber betragter som strategiske ressourcer for deres værdikæder – for eksempel olie eller lithium. Voldelige hændelser begået af politiet og militæret finder sted før, under og efter kuppet, og det er altid særlige grupper i samfundet, der lider under krænkelser af deres menneskerettigheder, især arbejderklassen, kvinder og unge.

Gennem deres vedholdenhed og modstand har nogle folkeslag været i stand til at vende højrefløjens ulovlige og voldelige magtovertagelse. Kriminalisering og straffrihed gør det imidlertid lettere at kontrollere vigtige økosystemer og strategiske territorier. Denne kontrol forbliver på lang sigt, da straffrihedens arkitektur beskytter de multinationale selskaber gennem de aftaler og traktater, der blev underskrevet i den periode, hvor de nationale økonomier blev kontrolleret af autoritære magter. I situationer som den i Honduras tog det mere end et årti for befolkningen i det mellemamerikanske land at omgøre kuppet i 2009 og bringe Xiomara Castro til præsidentposten i 2021. Men årene mellem statskuppet og genindførelsen af demokratiet gav de multinationale selskaber mulighed for at udplyndre landet, muliggjorde udryddelsen af oprindelige folk og Garifuna-samfund og viste en systematisk stigning i politiets og andre aktørers vold mod kvinder¹³.

¹³ <https://atalc.org/2021/11/17/exigimos-garantias-ante-el-proximo-proceso-electoral/>

Højrefløjens voldelige magtovertagelse er ikke den eneste baggrund for militariseringen i regionen. I Colombia, der betragtes som et “demokratisk” land, har militarisering længe været brugt som et redskab til at fratage folk deres jord. For ikke at nævne den paramilitære og territoriale kontrol, som staten og dens militær- og politistyrker har fremmet. Eksempelvis blev frarøvelsen af jord i Bajo Atrato Chocoano-regionen i 1997 organiseret gennem en operation kaldet Genesis. Det var en koordineret aktion mellem militære og paramilitære styrker, der havde til formål at fordrive 3.000 mennesker, primært afrocolombianere i Cacaria og tage deres jord for at anlægge palmeolieprojekter, der var ejet af paramilitære forretningsfolk¹⁴. Yderligere var formålet at give territorial kontrol til militærparamilitære aktører med tilknytning til alle mulige ulovlige aktiviteter. Desværre er dette kun et eksempel blandt hundredvis af eksempler, som vi har valgt at beskrive.

¹⁴ For mere information, se: <https://www.justiciapazcolombia.com/operacion-genesis-5/>

I lande såsom El Salvador er militarisering blevet et redskab til at bekæmpe befolkningernes historiske sejre og den måde, som samfundet har forsøgt at forvalte deres fælles ressourcer på. Præsident Nayib Bukele's autoritære styre er kendt verden over. Han militariserede endda den lovgivende forsamling den 9. februar 2020, da han ankom til parlamentet sammen med de væbnede styrker for at presse de folkevalgte til at godkende et lån, der tjente hans interesser. I de seneste år har El Salvador oplevet et kup mod landets institutioner, hvor den udøvende magt har udnyttet statsmagten til at begå vold mod samt stigmatisere og forfølge aktivister.

3

Krænkelser af kollektive rettigheder og menneskerettigheder i regionen

(Angreb på kvinders rettigheder)

I dette afsnit præsenterer vi de vigtigste resultater af nyere forskning udført i El Salvador, Brasilien, Costa Rica og Haiti vedrørende krænkelser af menneskers kollektive rettigheder og deres menneskerettigheder, primært i forbindelse med den globale sundhedskrise.¹⁵

Disse fire lande er naturligvis ikke de eneste lande i regionen, hvor der sker krænkelser. Som dette studie viser, har de multinationale selskabers handlinger i mange latinamerikanske og caribiske lande, med visse regeringers medvirken, skabt en dramatisk situation: I nogle lande er det blevet ekstremt farligt at forsvare sit territorie og lave miljøaktivisme. Ifølge Global Witness fandt over halvdelen af de dokumenterede angreb i 2020 sted i blot tre lande. Desværre er Mexico og Colombia blandt disse lande.

I Mexico dokumenterede Global Witness 30 dødbringende angreb på miljøforkæmpere i 2020, hvilket er en stigning på 67 % i forhold til 2019. Global Witness dokumenterede yderligere, at skovhugst var forbundet med næsten en tredjedel af disse angreb, og at halvdelen af alle angreb i landet var rettet mod oprindelige samfund. De konkluderede, at for andet år i træk oplevede Colombia det højeste antal drab, da 65 miljøforkæmpere blev myrdet. Disse fandt sted i forbindelse med udbredte angreb på menneskerettighedsforkæmpere og sociale ledere i hele landet.¹⁶

¹⁵ De fuldstændige rapporter er tilgængelige for gennemlæsning. I dette dokument, gennemgår vi i detalje de elementer, vi mener er mest relevante for at forstå den regionale kontekst.

¹⁶ <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/last-line-defence/>

3.1 El Salvador

Som vi nævnte tidligere, er militarisering og sikkerhed blevet brugt som kontrolmekanismer i landet i de seneste år. Ud over militariseringen af den lovgivende forsamling er den nationale politistyrke også blevet anvendt til politiske formål. I lyset af det, der skete i El Salvadors parlament den 9. februar 2020, da Bukele brugte hæren og politiet til at presse en beslutning igennem, advarede statsadvokaten om farerne for den grundlovssikrede orden og risici for retsstaten og magtens tredeling.

Under pandemien fokuserede de statslige sikkerhedsstyrker på at opretholde den offentlige orden i stedet for at yde støtte til sundhedskrisen. Præsidenten brugte militær magt til politiske formål og spillede en uhensigtsmæssig hovedrolle under sundhedskrisen. Aktiveringen af de væbnede styrker til at håndtere pandemien førte til undertrykkelse af almindelige mennesker. En bemærkelsesværdig hændelse var den såkaldte "sundhedsbarriere", der blev opstillet i Puerto de La Libertad, og som forbød adgang til byen i 48 timer. I stedet for at sende sundhedspersonale til byen indsatte regeringen en stor og tungt bevæbnet militærkonvoj med den begrundelse, at de var nødvendige for at håndhæve reglen om, at folk skal blive i deres hjem. Dette var uden undtagelser ved behov for medicinsk behandling.

Landegrænserne samt grænserne mellem regioner blev fuldstændig afspærret i den nordlige del af landet, og grænsen til Honduras blev militariseret. Salvadoranske statsborgere i Honduras blev nægtet mulighed for at krydse grænsen for at stemme ved valget i februar 2021. Indbyggerne i landdistrikterne påpegede, at deres samfund blev afspærret for at forhindre dem i at deltage i valget.

Menneskerettighedskrænkelser fandt også sted i form af kvindedrab og andre former for vold mod kvinder. Ifølge Den Økonomiske Kommission for Latinamerika og Caribien (ECLAC) omfattede kun 6,3 % af de foranstaltninger, der blev gennemført af Bukele's regering, et kønsperspektiv. En af foranstaltningerne var oprettelsen af "Hotline 126" for hjælp i voldssituationer, som blev offentliggjort 45 dage efter, at den obligatoriske nedlukning var begyndt. Hotlinen var kun tilgængelig inden for kontortid, og først efter næsten to måneder med nedlukning blev åbningstiderne udvidet til fra 7 til 22. Det er vigtigt at bemærke, at vold som bekendt ikke har kontortid, og at det er statens ansvar at sikre øjeblikkelig hjælp 24 timer i døgnet især i situationer, hvor befolkningen er tvunget til at holde sig hjemme¹⁶.

Mellem januar og december 2020 blev der begået 130 kvindedrab, hvoraf 56 blev begået mellem april og august, hvilket falder sammen med lock-down-perioden. Altså en periode med øget kontakt mellem kvinderne og deres overfaldsmænd. Samme år blev der registreret 9.176 voldshandlinger mod kvinder mellem den 1. januar og den 30. juni. 2.320 af disse tilfælde vedrørte seksuel vold.¹⁸

¹⁷ Impactos, Pandemia, Covid19, Fragilidad Democrática. 2021

¹⁸ UNDP, El Salvador, January-June 2020. Informes semestrales hechos de violencia contra las mujeres.

Ud over pandemien er kvinder i El Salvador udsat for sexistisk vold og lider under konsekvenserne af de systematiske krænkelser af retsstaten og fremkomsten af en autoritær politik, der nægter kvinder deres menneskerettigheder.

Antallet af kvindedrab fortsatte med at stige i 2021. Ifølge Justitsministeriet steg antallet af kvindedrab mellem januar og august 2021 med 16,6 % sammenlignet med samme periode året før.¹⁹

På trods af to loves ikrafttrædelse i 2012, der har til formål at beskytte kvinder (loven om ligestilling og lighed for kvinder for et liv uden vold og den omfattende særlov om udryddelse af vold mod kvinder), er landets offentlige institutioner fortsat ikke i stand til at reagere effektivt på krænkelser af kvinders rettigheder. De foranstaltninger, der træffes, er ikke i overensstemmelse med de garantier, der er forankret i lovene og grundloven.

Foto: CESTA/AT El Salvador

¹⁹ Justitsministeriet i El Salvador: Informe anual hechos de violencia contra las mujeres, sistema nacional de datos, estadísticas e información de datos de violencia contra las mujeres. <https://www.seguridad.gob.sv/dia/informe-de-hechos-de-violencia-contra-las-mujeres/>

Et andet punkt, der giver anledning til bekymring, er, at retten til vand i El Salvador endnu ikke er blevet ratificeret som del af grundloven. I flere årtier har sociale bevægelser og organisationer krævet en institutionel ramme for at forhindre privatisering og kommercialisering af vand. I stedet er truslerne vokset og blevet mere og mere synlige.

I den mest foruroligende periode af pandemien, hvor præsidenten annoncerede nedlukning, og Verdenssundhedsorganisationen (WHO) opfordrede til hyppig håndvask som det bedste forsvar mod virussen, oplevede mange områder i hovedstaden i San Salvador langvarige afbrydelser af deres vandforsyning. Nogle samfund stod i op til 22 timer uden vand.

Manglen på politisk vilje til at sikre retten til vand og den stigende privatisering, i alle dens afskygninger, har gjort, at El Salvador har den laveste mængde ferskvand pr. indbygger i Mellemerika. En stor del af El Salvadors befolkning lider under ulige adgang til vand, hvilket har store konsekvenser for dem, der har færre økonomiske ressourcer og er mest sårbare. Cirka 618.000 mennesker i landdistrikterne har ikke adgang til drikkevand, og mindre end 60 % af dem har adgang til vand i deres husholdninger.

Mens folk nægtes denne grundlæggende rettighed, forbruger de selskaber, der producerer læskedrikke og alkoholholdige drikkevarer, millioner af liter vand om dagen. Dette er en klar miljømæssig uretfærdighed og en krænkelse af folks rettigheder. Sociale organisationer i det mellemerikanske land fordømte, at syv ledere i lokalsamfundet Hacienda La Labor i departementet Ahuachapan i november 2021 blev anholdt, dømt og fængslet for at modsætte sig virksomheden Fenix' vandboringer og udvinding af vandressourcerne.

Foto: CESTA/FoE El Salvador

Loven om vandressourcer, der blev vedtaget den 21. december 2021, blev af civilsamfundet fordømt som et redskab til privatisering. Ved udarbejdelsen og godkendelsen af loven blev der ikke taget hensyn til bidragene fra Bevægelsen af ofre og andre mennesker der er påvirket af klimaforandringerne og virksomheder (MOVIAC på spansk), som blev forelagt for parlamentet. MOVIAC's forslag omfattede oprettelsen af en afdeling inden for vandmyndighederne, hvis formål skulle være at sikre, at der findes vand tilgængeligt i hele El Salvador. Dette mål ville kræve beskyttelse og rehabilitering af vandområder. MOVIAC foreslog også, at der oprettes en anden afdeling, som skal sikre, at vandet kommer ud til alle. Det betyder, at snævre økonomiske hensyn ikke skal være afgørende.

De sociale bevægelser er gået sammen om kampen for vand, idet de har samlet deres krav og styrket samarbejdet for at fremme befolkningens deltagelse i udformningen af politik og befolkningens kontrol med forvaltningen af vandområderne. Bevægelserne er således fortsat kategorisk imod krænkelse af den grundlæggende ret til vand og udvikler fortsat forslag og initiativer til at sikre offentlig kontrol med vandforsyningen.

3.2 Brasilien

Brasilien oplever endnu en gang rekordhøj sult blandt befolkningen på grund af alvorlig fødevareusikkerhed, der minder om lignende hændelser i 2004. En undersøgelse foretaget af PenSANN-netværket viste, at 116,8 millioner ud af 211,7 millioner mennesker i Brasilien i 2020 levede med en vis grad af fødevareusikkerhed²⁰. Blandt dem havde 43,4 millioner mennesker ikke tilstrækkeligt med mad til at dække deres behov, hvilket klassificeres som moderat eller alvorlig fødevareusikkerhed. På pandemiens højdepunkt oplevede 19 millioner mennesker en tilstand af sult (alvorlig fødevareusikkerhed).

Situationen er endnu værre blandt de fattigste, såsom oprindelige folk. Mellem 2019 og 2020 var mindst 24 af de 352 børn under fem år, der døde af underernæring, Yanomamibørn. Det svarer til 7 % af disse dødsfald, selv om Yanomamifolket kun udgør 0,013 % af den brasilianske befolkning.

Foto: Amigos da Terra Brasil/FoE Brasilien

²⁰ http://olheparaafome.com.br/VIGISAN_LO1_Inseguridad_Alimentaria_v_Covid-19_en_Brasil.pdf

Den økonomiske krise er en konsekvens af de handlinger og forsømmelser, som Jair Bolsonaro's højreekstreme regering har foretaget, og af de neoliberale politikker, der er blevet gennemført, siden Michel Temer tog magten i Brasilien ved et kup i 2016. For eksempel steg priserne i hele verden under pandemien, men Bolsonaro-regeringen gjorde virkningerne af dette globale problem meget større. Ifølge Inter-Trade Union Department of Statistics and Socioeconomic Studies (forkortet DIEESE på portugisisk)

*"[blev] disse chok på de generelle priser forstærket af regeringens katastrofale økonomiske politik. Herunder valutakurspolitikken, som muliggjorde en alvorlig spekulativ devaluering af den brasilianske Real (...), manglen på en politik til at undgå mangel på indenlandske landbrugsprodukter, underordningen af Petrobras' (det statsejede olieselskab) prispolitik for at skabe udbytte til aktionærene og manglen på en politik til at håndtere energikriser, som ledte til, at mange opdamninger blev tømt for vand og skabte en reel risiko for strømafbrydelser"*²¹.

Vi må også bemærke andre tilbageskridt i forbindelse med miljøretfærdighed. Landbrugslobbyen The Parliamentary Front for Agriculture and Livestock (Caucus Rural på portugisisk) har forsøgt at prioritere interesserne til de store landbrugsvirksomheder på bekostning af Brasiliens biodiversitet.

Landbrugsindustrien slog sine egne overskudsrekorder midt under krisen i 2020 og fortsætter med at fremme sine interesser i den brasilianske kongres og i regeringen. Dens dagsordener omfatter et ophør af miljøgodkendelser, lovliggørelse af tyveri af offentlige jordarealer, en fuldstændig deregulering af pesticider, en blokering af en nuværende jordreform samt blokering af mulighederne for fremtidige jordreformer og for at standse anerkendelse af oprindelige folks landområder.

Kampen for miljøretfærdighed i Brasilien er blevet værre under en regering, som allerede i de første måneder af sin embedsperiode formåede at blive en international miljøskurk. Endnu værre er det, at pandemien blev set som en mulighed for at angribe miljølove og -institutioner. I stedet for at bruge hele potentialet i Brasiliens offentlige sundhedssystem til at bekæmpe pandemien og være et positivt eksempel for regionen valgte Bolsonaro-regeringen at udnytte sundhedskrisen til at rulle miljøbeskyttelsen tilbage.

---

²¹ Boletim de Conjuntura, N° 30 - August/september 2021.

Med en militariseret regering blev de væbnede styrker brugt til at sikre, at forsøgene på at forsvare Amazonasregionen mislykkedes totalt. I april 2020 bad general Hamilton Mourão, vicepræsident i Brasilien og formand for det Nationale Råd for det juridiske Amazonas (CNAL), Bolsonaro om en operation til sikring af lov og orden for at bekæmpe skovrydning og brande i Amazonas. En række rapporter af journalist Julia Dolce, offentliggjort i OpenDemocracy, afslørede, hvordan denne operation gjorde det stik modsatte af det påståede formål. Militæret er ifølge rapporterne ansvarlige for blandt andet at svække overvågningen af miljøforbrydelser, politisk forfølgelse af ansatte i miljøagenturer og benægtelse af pandemien²².

Situationen i Brasilien er præget af vold og kriminalisering af dem, der forsvarer kollektive menneske- og miljørettigheder. Global Witness konstaterede, at landet registrerede det højeste antal dræbte miljøforkæmpere i verden i 2015 (50), 2016 (49) og 2017 (57). Med et rekordstort antal dødbringende angreb dokumenteret på verdensplan i 2020 lå Brasilien på fjerdepladsen over antallet af angreb på miljøaktivister med 20 mord. Dette i en kontekst, hvor tre fjerdedele af de mord, der blev registreret på verdensplan, fandt sted i Latinamerika.

I forbindelse med jordkonflikter i 2020 har menneskerettighedsorganisationen Pastoral Land Commission (CPT) fundet, at 81.225 familier har været udsat for ulovlig indtrængen, hvoraf 72 % (58.327) er familier af oprindelig afstamning²³. 19.489 familier har været udsat for land grabbing (37 % oprindelige folk), og 25.559 familier har været ofre for ulovlig skovrydning (60 % oprindelige folk).

²² <https://www.opendemocracy.net/pt/cinzas-da-verde-brasil/>

²³ <https://www.cptnacional.org.br/>

Konflikter forårsaget af den føderale regering steg kraftigt i 2020 og nåede op på 311. I en høring i den Interamerikanske Menneskerettighedskommission (IACHR) hævdede Antonio Neto, forsker ved Justiça Global,

“[at] Jair Bolsonaro’s udtalelser mod oprindelige folk, Quilombolas²⁴, sorte og sociale bevægelser såsom de Jordløses bevægelse (MST), delegitimerer og forværrer det fjendtlige miljø og den intimidering, som menneskerettighedsforkæmpere står overfor”.

24 Quilombolas er samfund af afro-brasilianere der er efterkommere efter slavegjorte afrikanere.

Under høringen påpegede Neto de vanskeligheder, som det nationale program for beskyttelse af menneskerettighedsforkæmpere står overfor. Herunder:

- Manglen på politik, der tager fat på strukturelle spørgsmål i forbindelse med konflikterne.
- Utilstrækkelig efterforskning og mangel på ansvarsplacering i tilfælde af trusler, angreb, kriminalisering og drab, som involverer menneskerettighedsforkæmpere.
- Institutionel skrøbelighed på grund af manglen på en juridisk ramme og budgetproblemer, fordi programmet mangler kontinuitet.
- Inkonsistente risikovurderingsmetoder og beskyttelsesforanstaltninger med ringe effektivitet på grund af manglende dialog om de konkrete behov for beskyttelse.
- Manglen på effektive strategier for personer, grupper og samfund, hvis særlige behov der ikke tages hensyn til. Der er ingen særlige foranstaltninger for kvinder, LGBTQIA+-personer, Quilombolas eller oprindelige folk.

Tallene og oplysningerne i rapporterne fra forskellige menneskerettighedsorganisationer i Brasilien efterlader ingen tvivl om årsagerne til stigningen i antallet af trusler mod sociale ledes liv og integritet i hele landet. Bolsonaro-regeringen er den vigtigste drivkraft bag volden i landdistrikterne.

Hvad angår kvinders situation, var vold og bevægelsesbegrænsninger en realitet allerede før pandemien. For fattige arbejdende kvinder, der bor i udkanten af byerne, og som ikke kunne gå i social isolation, var hverdagen fuld af usikkerhed med hensyn til arbejdsløshed, spændinger med hensyn til omsorgsopgaver i hjemmet og en overbelastning af husligt arbejde. Den øgede tid, som folk tilbringer i samme hus, forværrer de patriarkalske magtforhold, som opdeler mænd og kvinder og normaliserer ulighed.

Desuden førte indespærringen til en reduktion af tjenester til bekæmpelse af vold mod kvinder samt til en svækkelse af de lokale støttenetværk og mindre beskyttelse fra venner og familiemedlemmer.

I en undersøgelse af vold mod kvinder i Brasilien, som blev foretaget af det brasilianske forum for offentlig sikkerhed (FBSP), rapporterede kvinderne, at de på grund af pandemien blev mere hjemme (56,7 %) og oplevede mere stress i dette miljø (50,9 %). En ud af fire (24,4 %) brasilianske kvinder over 16 år sagde, at de havde været udsat for en form for vold eller misbrug inden for de seneste 12 måneder under Covid-19-pandemien²⁴.

Fot: Rodrigo Duarte

²⁵ Samira Bueno, Juliana Martins, Amanda Pimentel, Amanda Lagreca, Betina Barros, Renato Sérgio de Lima. "Visível e Invisível: A Vitimização de Mulheres no Brasil - 3ª edição - 2021", Fórum Brasileiro de Segurança Pública, 2021

Blandt de kvinder, der havde været udsat for vold, kan der nævnes at:

72,8%	Blev overfaldet af en person, de kender.
48,8%	Oplyste, at volden fandt sted i hjemmet, og 19,9 % oplyste, at volden fandt sted på gaden.
61,8%	Oplevede, at deres families indkomst faldt.
46,7%	Mistede deres arbejde.
39,2%	Udtrykte frygt for at miste deres job og for ikke at kunne betale deres udgifter.
50,8%	Mener, at pandemien har forværret den vold, de har været udsat for.
25,1%	Mener, at manglende arbejde eller mulighed for at arbejde og for at sikre en indkomst havde indflydelse på forekomsten af den vold, de blev udsat for, mens 21,8 % rapporterede, at de tilbragte mere tid i hjemmet sammen med voldsmanden.

Kvindebevægelsen ser en sammenhæng mellem den øgede vold i hjemmet under pandemien og den øgede udnyttelse i hjemmet. Isolation gør kvinderne mere sårbare over for sexistisk vold. Når husarbejde og omsorgsarbejde øges, bliver det vanskeligere at udfordre magtforholdene og finde en bedre arbejdsdeling i familien.

Ud over at sikre offentlige politikker, der beskytter kvinder, skal vi derfor udvide debatten om vold mod kvinder. Med henblik herpå går kvindebevægelsen ind for solidaritet og selvorganisering i lokalsamfundet, da det giver kvinderne mulighed for at skabe kollektive veje ud af voldelige forhold.

3.3. Costa Rica

Costa Ricas politiske og institutionelle kapacitet er blevet udhulet, hvilket har gjort det umuligt at gennemføre politik, der kan løse strukturelle problemer - herunder stor ulighed, territoriale konflikter om strategiske ressourcer, fattigdom og kønsbaseret vold.

Den hurtige og dybe økonomiske nedgang i de første måneder af COVID-19-krisen førte til øjeblikkelige tab af arbejdspladser og indkomster samt lukninger af virksomheder og forværrede den allerede eksisterende finanspolitiske krise i landet. Selv om de første virkninger kunne mærkes bredt, ramte de værste konsekvenser de mest sårbare mennesker og områder. Regeringen forsøgte at modvirke situationen ved hjælp af økonomisk politik. Hovedsagelig penge-, skatte-, arbejdsmarkeds- og reguleringsforanstaltninger, der fokuserede på at bevare den makroøkonomiske stabilitet²⁶.

Regeringens forslag indebar også, at der skulle indledes samtaler med multilaterale institutioner med henblik på at opnå budgetstøtte til 2020 – for eksempel forhandlinger om et lån fra den udvidede fondsfacilitet gennem Den Internationale Valutafond (IMF). Disse forhandlinger udløste en bred national borgerbevægelse, der protesterede mod regeringens offentlige låntagning og krævede skattemæssig retfærdighed²⁷.

Pandemien forværrede flertallets beskæftigelses- og indkomstproblemer, men virkningerne var ujævnt fordelt på befolkningen og landets sektorer. Kvinder er historisk set sattet bagud med hensyn til beskæftigelsesmuligheder, og deres situation er betydeligt mere presset. Det er værd at minde om, at kvinders ulige deltagelse i økonomien systematisk skaber uløste udfordringer i landet, der kommer til udtryk gennem ulig deltagelse i forskellige arenaer, som arbejdsmarkedet, det politiske, sociale, familiemæssige og det personlige. Denne ulighed vises i det større antal timer, som kvinder bruger på ulønnet husarbejde. Pandemien har forværret denne situation.

---

²⁶ State of the Nation Program 2020. Informe Estado de la Nación 2020. Consejo Nacional de Rectores. – San José, C.R. CONARE – PEN.

²⁷ <https://www.coecoceiba.org/fecon-llamado-del-ecologismo-costarricense-justicia-tributaria-para-salir-de-la-crisis/>

Pandemiens største effekt på arbejdsmarkedet lod sig mærke i andet kvartal af 2020, da krisen i landet brød ud. Der var mere end 230.000 arbejdsløse kvinder, 120.000 nyligt arbejdsløse og 137.000 kvinder, der blev udstødt fra arbejdsmarkedet.

Et andet stort problem er vold mod kvinder, piger og unge. De forhold, de levede under under pandemien, forværrede risikoen for piger og andre feminiserede kroppe og identiteter, der oplever vold i og uden for hjemmet. Årene 2020 og 2021 var præget af mange kvindedrab i Costa Rica. Pr. 16. december 2021 var der registreret 62 voldelige dødsfald blandt kvinder. Blandt dem blev 13 officielt anerkendt som kvindedrab, og 12 blev registreret som drab, da de ikke blev betragtet som kvindedrab ifølge den Interinstitutionelle underkommission til forebyggelse af kvindedrab. De resterende 37 dødsfald er endnu ikke blevet klassificeret, da de afventer politi- og ekspertrapporter eller en gennemgang.²⁸

²⁸ Observatory on Gender Based Violence Against Women and Access to Justice. Femicidio.

<https://observatoriodegenero.poder-judicial.go.cr/index.php/soy-especialista-y-busco/estadisticas/femicidio>

Mellem juli 2019 og juni 2020 oplevede 47,6 % af husstandene (763.190) en grad af fødevareusikkerhed, hvilket er en klar overtrædelse af retten til mad. Det betyder, at de havde problemer med at få tilstrækkelig mad på grund af mangel på penge eller andre ressourcer.²⁹ Størstedelen af de husstande, der oplever fødevareusikkerhed, ligger uden for landets centrum. Pacifico Central-, Huetar Norte- og Chorotega-regionerne rapporterede om de alvorligste situationer. I mere end halvdelen af disse husstande var der tidspunkter, hvor én eller flere beboere sultede eller spiste mindre end nødvendigt.

I mellemtiden forsøgte forretningsfolk, politikere, importører af kemikalier og transnationale selskaber at bøje loven for at tillade ukontrolleret indførelse af giftige landbrugskemikalier til landet, der allerede er kendt som det land i verden, der bruger mest sprøjtemiddel. Midt i sundhedskrisen under COVID-19 forsøgte de at udvide indførelsen af giftige landbrugskemikalier udenom lovbestemmelser, tekniske bestemmelser, henstillinger fra finansinspektøren i landet, åbne procedurer i forfatningskammeret og videnskabeligt baserede risikovurderinger.³⁰

Foto: COECOCEIBA/FoE Costa Rica

²⁹ National Institute of Statistics, INEC, 2020. Encuesta Nacional de Hogares julio 2020: Resultados generales [online version]. San José, Costa Rica. <https://www.inec.cr/encuestas/encuesta-nacional-de-hogares>

³⁰ <http://izquierdaweber.com/nacional/agrotoxicos-y-pandemia-la-revancha-de-la-anti-ciencia-en-costa-rica/>

Agroindustrien forsøger at drage fordel af den sundhedsmæssige, økonomiske og sociale krise til fordel for nogle få repræsentanter for velkendte brancheorganisationer på bekostning af sundheden for mennesker og miljø i hele landet. Det er beklageligt, at regeringen handler på en uigennemsigtig måde midt i Covid-19-krisen, og at den i stedet for at følge lovbestemmelserne og de tekniske og videnskabelige argumenter endnu en gang sætter agroindustrien over folkesundheden.

De nuværende konflikter om jord i de oprindelige folks territorier er en forlængelse af en uløst situation siden den spanske koloniale invasion i det 16. århundrede. På trods af lovgivningsmæssige fremskridt med lov nr. 6162 om oprindelige folk fra 1977, hvori staten erklærede, at oprindelige folks territorier er umistelige og ukrænkelige, uoverdragelige og eksklusive for de oprindelige samfund, der bebor dem, fortsætter alvorlige krænkelse af oprindelige folks rettigheder i forbindelse med deres jord, territorier og naturressourcer. Deres forhold er blevet forværret i årenes løb.

På grund af de statslige institutioners manglende politiske vilje til at legalisere landområder - hvilket blandt andet fremgår af den manglende vedtagelse af lovforslaget om oprindelige folks selvstændige udvikling - var de oprindelige folk tvunget til at kræve deres landområder tilbage på anden vis. Denne situation øgede angrebene, truslerne og tvangsforflytningerne og førte endda til drab på to ledere fra de oprindelige folk mellem 2019 og 2020.

Oprindelige folk fortsætter med at gøre modstand på trods af permanente trusler og angreb fra magthavere. Splittelse, der fremmes af regeringen, manglende anerkendelse af deres egne myndigheder, klientpolitik, mangel på respekt for deres religion, spiritualisme og verdenssyn, indførelse af uddannelses- og sundhedssystemer, der ignorerer deres viden og urgamle visdom og indførelse af offentlige politikker, der ikke respekterer deres skikke og livsformer, samt fremmer racisme og had.

I den forbindelse afslører pandemien fortsat enorme sociale uligheder, som uforholdsmæssigt hårdt rammer oprindelige folk. Diskrimination, gabet mellem folks muligheder og den historiske gæld har vejet endnu tungere under den globale sundhedskrise.

---

³¹ FRENAPI, september, 2021. "FRENAPI: 30 meses del asesinato de Sergio Rojas Ortiz ¡Nada que celebrar! Bicentenario de un estado excluyente y racista". <https://www.facebook.com/306824652789688/photos/a.421126021359550/2255062004632600/>

Ud over de udfordringer, som Costa Rica allerede stod over for med hensyn til at forbedre sin bæredygtighed, opstod der en række risici og pres som følge af den vanskelige politiske, institutionelle, økonomiske og skattemæssige situation under pandemien. Dette omfattede pres for at genaktivere ekstraktivistiske aktiviteter (for eksempel minedrift og olie), krænkelse af menneskerettigheder, lempelse af miljøregler, reduktion af den offentlige tilsynskapacitet samt fremme (som følge af øget fattigdom) af overlevelsesmetoder, der er ugunstige for naturen.³²

3.4 Haiti

Jovenel Moises' præsidentperiode (7. februar 2017 - 7. juli 2021) efterlod republikken i klemme mellem vilkårlighed og fuldstændig fornægtelse af befolkningens rettigheder.³³ Landet oplevede alvorlige mangler ved retsstaten, hvilket kom til udtryk i et hidtil uset voldsniveau. Derudover en forfatningskrise, der lammede de fleste statslige institutioner, mens retsvæsenet jævnligt strejkede på grund af protestbevægelser ledet af dommere og administrativt personale.

Flere situationer viser krisens alvor, herunder den systematiske undertrykkelse af oppositionen, drab på medlemmer af oppositionen under demonstrationer, talrige angreb fra bevæbnede bander under de statslige myndigheders beskyttelse samt konfrontationer mellem rivaliserende væbnede bander i hovedstaden Port au Prince. Ydermere kan nævnes mordet på formanden for advokatsamfundet i Port au Prince, Monferier Dorval, tilbageholdelsen af højesteretsdommer Yvickel Dabresil, afsættelsen af tre dommere fra højesteret samt dødstrusler og intimidering af dommere, der efterforskede forbrydelser, som angiveligt involverede familiemedlemmer til republikkens tidligere præsident.

Hertil kommer, at de mest sårbare samfund i landet har været udsat for miljøtrusler, især trusler i forbindelse med omfattende skovrydning, begrænset adgang til drikkevand og jorderosion. Dette har i høj grad forværret de udfordringer, som flere samfund står over for, og har endda reduceret deres evne til at brødføde sig selv.

³² FECON, 2021. Rutas de Recuperación justa. Diálogos virtuales 2021. Boletín N°6. Participación social en decisiones públicas.

³³ Jovenel Moise blev dræbt i Puerto Príncipe den 7. juli 2021 af en væbnet gruppe bestående af eks-militære og paramilitære fra Colombia.

Foto: COECOCEIBA/FoE Costa Rica

Ifølge FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation (FAO) lever næsten 4,1 millioner haitianere - mere end en tredjedel af befolkningen - under usikre fødevarerikkerhedsforhold, og 2,1 % af børnene lider af alvorlig underernæring. Mangel på nedbør, som er blevet forværret af temperaturstigninger på grund af klimakrisen, har permanent påvirket en stor del af landet.

De haitianske myndigheders forvaltning af COVID-19-pandemien gav anledning til alvorlig tvivl om, hvorvidt staten kunne garantere borgernes menneskerettigheder. Efter at de to første tilfælde af coronavirus blev bekræftet i marts 2020, brugte den daværende præsident, Jovenel Moise, en ordre fra ministerrådet til at erklære en månedlang sundhedsbegrundet undtagelsestilstand i hele landet.

Moise Joseph-regeringen forlængede derefter undtagelsestilstanden med yderligere en måned (20. april - 20. maj) og tilføjede andre bestemmelser, uden at der forelå smittetal, der kunne begrunde nedlukningen. Flere menneskerettighedsorganisationer fordømte krænkelserne af de grundlæggende menneskerettigheder og principperne om god regeringsførelse, uden at der forelå resultater, der kunne retfærdiggøre de midler, der blev brugt i perioden. I mellemtiden blev folk tvunget til at blive hjemme uden nogen konkret humanitær bistand.

Undtagelsestilstanden var ikke reguleret af nogen lov, hvilket er en overtrædelse af de grundlæggende menneskerettighedsprincipper. Der blev vedtaget foranstaltninger uden nogen juridisk ramme, for eksempel et udgangsforbud på fra fem til ti timer, som blev erklæret i en pressemeddelelse fra premierministeren. Annonceringen af undtagelsestilstanden viste sig at være en mulighed for myndighederne til at krænke principperne om god regeringsførelse og øge korruptionen.

Lovgivningen om offentlige indkøb blev fuldstændig ignoreret, og kontrakter blev indgået, uden at Revisionsretten og den øverste domstol for administrative tvister (CSCCA) blev informeret. Myndighederne har ikke truffet en eneste gyldig foranstaltning for at løse de problemer, som pandemien har skabt for befolkningen, eller for at sikre respekten for de grundlæggende rettigheder. Nogle af regeringens deklamationer skabte smuthuller for at undertrykke protestbevægelsen mod regeringen og begrænsede folks ret til at protestere og - vigtigst af alt - til at organisere sig.

I denne politiske, økonomiske, sociale og sundhedsmæssige krise har regeringen tilladt og praktiseret land grabbing af frugtbare områder i flere dele af landet. I de seneste år - især efter jordskælvet den 12. januar 2010 - har multinationale selskaber, sammen med den haitianske stat og den lokale overklasse, besluttet at udvikle flere megaprojekter (minedrift, industrielle frieksportzoner, turisme og agroindustri), som er i modstrid med lokalbefolkningens grundlæggende interesser.

Gennemførelsen af disse projekter påvirker bønderne i flere områder i hele landet, især i de nordlige og nordøstlige regioner. Bønderne er blevet forfulgt, intimideret og voldsomt angrebet af politiske og juridiske myndigheder, der er beskyttet af regeringspartiet, Tet Kale Haitian Party (PHTK), og af store godsejere.

En gruppe af landejere snupper jævnlige jord, som de giver til tilhængere af regeringen, hvilket fremkalder konflikter om jord i disse områder og yderligere forarmer bondesamfund, hvis vigtigste økonomiske aktiviteter er baseret på landbrug.

Et symbolsk tilfælde er det dekret fra præsidenten, der blev offentliggjort i den officielle avis, Le Moniteur, den 8. februar 2021, dagen efter at Moise skulle have afsluttet sin embedsperiode. Ved dekretet overdrages 8.600 hektar jord til en familie

for at oprette den agroindustrielle eksportzone, Savane Diana. Denne beslutning forværrede situationen for titusindvis af bondefamilier, som er dem, der sørger for landets madsuverænitet.

Savane Diane-regionen dækker et område, der går på tværs af tre af de vigtigste landbrugsområder i Haiti - Nord, Center og Artibonite. På grund af regionens betydning for landbruget udpegede landbrugsministeriet i 2018 Savane Diane som et af fem prioriterede områder til at sikre landets selvforsyning med fødevarer. Denne savanne dækker et areal på ca. 200.000 hektar, og her produceres alle former for fødevarer - ærter, okra, ris, jordnødder, sukkerrør, hirse, moringa, flere frugtsorter samt medicinalplanter, hvis produktion har haft stor betydning for bekæmpelsen af COVID-19.

Nogle af de vigtigste sager om land grabbing, der fandt sted under PHTK-styret (fra Joseph Michel Martelly's præsidentperiode til Jovenel Moise's præsidentperiode), er følgende:

- Højtstående embedsmænd i det nordøstlige departement, Trou-du Nord, tvang mere end 800 familier til at opgive deres jord for at oprette selskabet Agritrans S.A., der ledes af Moise.
- Præsidentens dekret af 8. februar 2021, offentliggjort i den officielle avis, Le Moniteur, om tildeling af mere end 8.600 hektar jord til den ovennævnte agroindustrielle eksportzone Savane Diana.
- Den land grabbing, der blev begået af repræsentanter for Moise og hans kone Martine i den tidligere Habitation Dauphin, der ligger i det nordøstlige område. Arealerne blev dyrket af bønder i 1980'erne. Den 30. april 1995 gav præsident Aristide's regering bønderne juridisk ret til at producere på disse store jordstykker. Denne ret blev bekræftet i et dekret fra præsidenten, der blev offentliggjort i den officielle avis, Le Moniteur.

Reaktioner fra befolkningerne og deres sociale bevægelser

4.1 Vigtigheden af sociale og politiske bevægelser

De latinamerikanske befolkninger og deres sociale bevægelser og organisationer fortsætter med at gøre modstand mod ekspropriation og fordrivelse samt mod de systematiske menneskerettighedskrænkelser, der er omtalt i hele denne publikation.

De nylige valg i Chile og Honduras samt Bolivias omgørelse af statskuppet ved valget i oktober 2020, som bragte partiet Bevægelsen mod socialisme (MAS) tilbage til magten, er eksempler på resultaterne af denne folkelige modstand.

Ud over deres rolle i valgscenarier er sociale og politiske bevægelser afgørende for at opretholde vigtige kampe i regionen, for eksempel modstanden mod frihandelsaftalen mellem EU og Mercosur. De er også centrale for at udtrykke solidaritet med de sociale lag og samfund, der er blevet svigtet mest som konsekvens af den neoliberale model og de politikker, der blev indført gennem pandemien. De sociale bevægelser ledsager ligeledes mobiliseringen af de oprindelige folk i Brasilien og mange andre aktioner, der opretholder muligheden for at konkurrere på den politiske arena mod højrefløjen og de kriminelle aktører associeret med dem.

De resultater, der er opnået gennem folkelige kampe på forskellige områder og niveauer, får os til at bekræfte betydningen af den folkelige modstand for at gøre det muligt at fortsætte modstanden og udvikle folkelige, frigørende forslag, initiativer og paradigmer.³⁴ Denne modstand og udvikling af alternativer har konkrete udtryk i forskellige lande og på regionalt plan og skal fortsat udvikles som suveræne forslag af befolkningerne. Hovedpersonerne i disse initiativer er bondesamfund, oprindelige folk, sorte og farvede og kvinder, som sammen har vist, at deres processer er levedygtige, og at de kan fremme opbygningen af bevægelser og folkets magt.

³⁴ For mere information om de forskellige initiativer, projekter og paradigmer som ATALC arbejder for, se: Nansen, Karin og Danilo Urrea: ATALC y la construcción de proyectos e iniciativas populares emancipatorias. 2020. Publiceret på www.atalc.com.

4.2 The Continental Platform for Democracy and Against Neoliberalism som en politisk aktør, der præsenterer et folkets modsvar

Flere organisationer i regionen tog initiativ til The Continental Platform for Democracy and Against Neoliberalism (herefter den kontinentale platform) i 2015.³⁵ Platformen blev skabt ud fra behovet for at udvikle en dagsorden for fælles kamp, ved at skabe rum for mangfoldige og tillidsbaserede kollektiver. I 2015, ti år efter at have besejret Frihandelsområdet for Amerika (FTAA), blev sociale bevægelser og organisationer enige om fire tematiske områder for at konfrontere de multinationale selskabers og frihandelens magt i regionen. Samtidig arbejder platformen sammen om at opbygge og forsvare demokratiet og fremme folkelig deltagelse.

Sammenfaldet mellem disse sociale bevægelser har udviklet sig ved at opbygge et fælles, politisk projekt, som kan give fælles koordinerede svar på krænkelserne af menneskers rettigheder i regionen. Disse reaktioner opstår i forbindelse med en kontinental mobilisering, med forenede eller decentraliserede processer, der muliggør dialog og skabelse af en dagsorden blandt organisationer fra arbejdslivet, bønder, folkelige feminister, modstandere af gæld med flere.

Under COVID-19-sundhedskrisen og de efterfølgende begrænsninger i bevægelsesfriheden var organisationerne og bevægelserne i konstant kommunikation, analyserede konteksten og den aktuelle situation, fremmede international solidaritet med de befolkninger, der er berørt af krænkelserne af deres rettigheder og opretholdt forbindelsen med territorierne både på nationalt og regionalt plan.

³⁵ Organisationerne og bevægelserne der udgør den kontinentale platform er: World March of Women (WMW), Latin American Coordination of Peasant Organizations (CLOC - La Vía Campesina), Trade Union Confederation of the Americas (TUCA), Friends of the Earth Latin America and the Caribbean (ATALC), Capítulo Cubano de Organizaciones Sociales, ALBA Movimientos, Jubilee South Americas (JSA), the Movement of Peoples Affected by Dams in Latin America (MAR), og Grassroots Global Justice (GGJ).

Den kontinentale platform vil fortsat arbejde for at opnå en passende sammenhæng mellem de gode kræfter i regionen og fordømme de grusomheder, der begås mod de latinamerikanske befolkninger, som den hidtil har gjort det i forbindelse med blandt andet Honduras, Brasilien, Colombia, Chile, Haiti og andre. Platformen vil ledsage organisationer, der går ind for vedtagelse af det internationale, juridisk bindende instrument om transnationale selskaber og menneskerettigheder, der fordømmer de transnationale selskabers voksende magt og udvikler integrationsforslag for folkesuveræniteten på nationalt, regionalt og kontinentalt plan.

5

International solidaritet til forsvar for folkenes suverænitet

Vi forstår international solidaritet som et politisk princip for samhørighed og handling. *”Solidaritet betyder at rejse sig og mobilisere sig mod alle former for undertrykkelse: Patriarkatet, udbytelse af klasser, racisme, kolonialisme og imperialisme. Det betyder, at vi kollektivt konfronterer den vold, der begås mod vores befolkninger, og som har til formål at fratage dem deres evne til at organisere sig og kæmpe.”*³⁶ Kampen for en helhedsorienteret retfærdighed kræver solidaritet med kvinders, arbejderes, oprindelige folks og bønderes krav og at gøre deres kampe til vores egne, uanset hvor i verden de finder sted.

I dag skal vi mere end nogensinde før styrke solidariteten mellem vores befolkninger i forsvaret af vand og territorier, i opbygningen af energi- og madsuverænitet, i plejen af frø og fremmelsen af agroøkologi blandt andre tiltag for at sikre kollektiv velfærd. Samtidig med at vi konfronterer patriarkatet, racismen og kolonialismen.

---

³⁶ Fra ATALCs vision. 2020. Upubliceret dokument.

5.1 Refleksioner over FoEI's internationale solidaritetssystem og ATALC og allierede bevægelers rolle

I de seneste år har Friends of the Earth International (FoEI) arbejdet strategisk sammen med allierede om at opbygge et Internationalt Solidaritetssystem (ISS). Impulsen til dette initiativ kommer fra en bevidsthed om den negative virkelighed, som folkelige og politiske aktører står overfor. Ikke kun i Latinamerika og Caribien, men også andre steder i verden, dog primært i det Globale Syd. Vi har allerede tidligere nævnt nogle elementer af denne virkelighed i denne publikation. Det første skridt i udviklingen af ISS var at udvikle en politisk og konceptuel ramme vedrørende kollektive rettigheder og rettighederne for dem, der forsvarer deres territorier. Man blev enige om behovet for at handle koordineret for at imødegå den brutalitet, som disse aktivister udsættes for.

ISS har fire arbejdsområder – 1) politisk dannelse og uddannelse, 2) dokumentation og analyse, 3) systemer til hurtig reaktion og 4) mobilisering til politisk handling. Disse elementer kombineres for at styrke netværkets arbejde samt arbejdet med allierede organisationer og deres egne initiativer til forsvar af rettigheder. Målet er at opbygge effektive mekanismer til at gøre international solidaritet til en realitet og mobilisere flere aktører til at være en del af processen.

ISS er også ved at udvikle en platform for onlinearbejde, som vil give adgang til digitale værktøjer i forbindelse med de fire arbejdsområder og fremme udviklingen af kommunikationsværktøjer, der er sikre og uden for virksomheders kontrol. Disse værktøjer skal bidrage til den politiske dannelse de forskellige steder i verden, hvortrusler mod rettigheder og voldsdynamikker fortsat koster menneskerettighedsforkæmpers liv og frihed.

Det er netop på grund af de stigende former for vold og kriminalisering, der gradvist breder sig i hele Latinamerika og Caribien, at vi gerne vil fremlægge nogle overvejelser baseret på vores arbejde i regionen som led i opbygningen og gennemførelsen af ISS.

5.1.1 Den permanente politiske dannelsesproces er uundværlig

Kontinuerlig politisk dannelse giver mulighed for at lave visioner i fællesskab, overførelse af viden mellem forskellige generationer og politiske subjekter og udveksling af viden mellem forskellige aktører, der er involveret i den folkelige kamp. Dette er historisk set blevet fremhævet og forankret i sociale bevægelser, der arbejder for at skabe folkelige, politiske projekter, og som har været udsat for angreb fra multinationale selskaber og andre voldelige aktører.

En analyse af konteksten og den aktuelle situation ud fra den virkelighed, som de sociale bevægelser står overfor, giver en bedre forståelse af behovene hos de mennesker og lokalsamfund, der er berørt af trusler mod deres territorier og deres frigørelsesinitiativer. Det gør det også lettere at udvikle og gennemføre fælles, koordinerede svar.

Ved opbygningen og konsolideringen af ISS har den permanente politiske struktur givet os mulighed for at udvide vores viden og skabe dette rum for kollektive svar. Denne kontinuerlige dialog er uundværlig, og det samme gælder udvidelsen af deltagelse af forskellige strukturer og regioner i Friends of the Earth-netværket, ledsagelse af allierede bevægelser og organisationer og dens gradvise opbygning sammen med de folkelige bevægelser i territorierne.

5.1.2 Dokumentation og analyse baseret på kategorier inden for miljøretfærdighed

Som diskuteret tidligere involverer forsvaret af menneskers kollektive rettigheder flere temaer og krav, der er specifikke for miljøretfærdighed, og som hænger sammen med territoriale, nationale og regionale realiteter samt med FoEI's og ATALC's historiske udvikling. Gennem udviklingen af ISS har vi forstået vigtigheden af dokumentation og analyse af krænkelser af rettigheder ved hjælp af de hovedkategorier, der er skabt af vores internationale programmer, og som afspejler den konkrete virkelighed, hvor krænkelserne finder sted.

Privatisering, kommercialisering, finansialisering af naturen, land grabbing og falske løsninger ligger således til grund for vores analyse og vejleder os i de handlinger, vi skal foretage for at fremme miljøretfærdighed. Dette er relevant, fordi dokumentation og analyse af krænkelseerne ikke er begrænset til metode, tid og sted. Vi må lokalisere den situation, kontekst og konflikt, som krænkelseerne begås i, og bruge en historisk og materiel linse til at kortlægge forholdet til de aktører, der kan være involveret, samt de kollektive kampes karakteristika og deres historiske baggrund i forhold til miljøspørgsmål.

Dokumentationsprocessen skal prioritere genoprettelse af den historiske hukommelse om konflikter, aktører og krænkelse. Der er tale om etiske og historiske registre, som også kan bruges senere i retslige scenarier og arenaer, og som sandsynligvis vil blive til formelle beviser, når de ansvarlige skal stilles for retten. Denne praksis er en del af vores arbejdsvision, da en formalisering af ISS og dens værktøjer kan bidrage væsentligt til instrumenter som for eksempel FN's traktat for virksomheder og menneskerettigheder og dens mulige internationale scenarier for grænseoverskridende retfærdighed.

5.1.3 Forebyggelse som respons

Med begrænsede ressourcer og kapaciteter og i en kontekst, der er præget af forskellige former for vold mod aktivister og sociale ledere i forskellige dele af regionen, har ISS støttet specifikke sager og opnået resultater, der nærer håb om at bidrage - ud fra vores evner - til at beskytte livet og integriteten for personer og grupper, der er i fare. For at opnå denne mulighed er det nødvendigt at foretage en permanent analyse af den kontekst, hvori multinationale selskaber begår deres kriminelle handlinger, at forstå den aktuelle situation i områderne og de risici og sårbarheder, som de deltagende organisationer og bevægelser står overfor. Alle disse aspekter skal også behandles gennem en permanent politisk læringsproces.

Kapaciteten til at forebygge risici og sårbarhed, der kan føre til drab, frihedsberøvelse, retsforfølgelse og andre praktiske elementer af kriminalisering, afhænger af en regelmæssig og opdateret analyse af situationen. Det vil kun være muligt gennem strategisk koordinering med allierede bevægelser og organisationer og med deres egne solidaritetsinstrumenter.

5.1.4 Ledsagelse og opfølgning under og efter risiko- og sårbarhedssituationer

En af de udfordringer i forbindelse med krænkelser, som vi beskriver i denne publikation, vedrører kapaciteten til at yde ledsagelse og opfølgende støtte til politiske organisationer, der er i fare. Selv om vi kan udtrykke international solidaritet, når en uretfærdighed finder sted, er der behov for et omfattende værktøj til at ledsage og følge op på dem, der udsættes for krænkelser, samt deres grupper og familier, ved hjælp af hurtige reaktionsstrategier og nødhjælp på forskellige niveauer baseret på omfanget af de situationer, der skal håndteres. FoEI har stor erfaring på dette område, men de stadigt voksende trusler har givet nye udfordringer.

Dette er derfor en opfordring til at udvikle ISS kollektivt og samle erfaringer og kapacitet til at reagere mere effektivt og i større omfang på de udfordringer, der følger af de transnationale selskabers voksende magt. På denne måde kan vi bidrage til den voksende modstand fra befolkningerne og deres sociale bevægelser.

**Amigos de
la Tierra
América Latina
y el Caribe**

Om NOAH:

Grænserne for Jordens bæreevne er allerede væsentligt overskredet. Det globale Nord bruger og har historisk brugt flest ressourcer og bærer hovedansvaret for miljøødelæggelserne og den globale opvarmning. En bæredygtig omstilling af lokale og globale produktions-, transport- og forbrugsmønstre er nødvendig, hvis alle nutidige og fremtidige generationer skal have lige adgang til Jordens ressourcer, uden at miljøet overbelastes. NOAH kæmper for en retfærdig og bæredygtig verden, hvor beslutningerne bliver taget demokratisk. Vi kæmper for miljøretfærdighed. NOAH er det danske medlem af det største internationale netværk af miljøorganisationer, Friends of the Earth.

atalc.org
[twitter/atalc](https://twitter.com/atalc)
facebook.com/atalc

noah.dk
[twitter/noah_dk](https://twitter.com/noah_dk)
facebook.com/miljoretfaerdighed